

Negocjacje – skuteczny dialog społeczny

Empatia – podstawa dialogu społecznego

Marek Rusakiewicz

Dialog społeczny filarem porozumienia
Seminarium Testowe Moduł II

Definicja dialogu społecznego

Dialog społeczny najczęściej definiuje się jako wszelkie formy negocjacji, konsultacji oraz zwykłej wymiany informacji.

**(W. Streeck, L. Kenworthy, *Theories and Practices of Neocorporatism*,
(w:) T. Janoski, R.R. Alford, A.M. Hicks, M.A. Schwartz (red.),
*The Handbook of Political Sociology: States, Civil Societies, and
Globalization*, Cambridge University Press, New York 2005)**

Dialog społeczny

Pod mianem dialog społeczny będziemy rozumieli tylko taką sytuację komunikacyjną, której składnikiem jest kapitał społeczny: pewne wspólne wartości i pewien poziom wzajemnego zaufania, przekształcające uczestników negocjacji w partnerów dialogu.

Dialog społeczny

Pojęcia negocjacji i dialogu nie są rozłączne: w pewnych warunkach negocjacje bywają wzbogacone o pierwiastek dialogu a z drugiej strony każdy dialog zakłada negocjacyjną grę interesów. Brak pierwiastka dialogu nie oznacza braku możliwości zawarcia kompromisu i osiągnięcia porozumienia, jednak dialog nadaje im charakter bardziej trwały.

Dialog społeczny

Dialog społeczny to taka sytuacja komunikacyjna, w której dwie strony, reprezentujące jakieś dwie grupy/instytucje społeczne, przedstawiają w sposób nieskrępowany swoje stanowiska.

Stanowiska te zostają wysłuchane i wzięte pod uwagę przez pozostałych partnerów. Wszyscy partnerzy zakładają z góry, iż pozostali reprezentują racje, które powinny być, w jakimś zakresie brane pod uwagę i są przygotowani do podejmowania trwałych kompromisów. Tak rozumiany dialog nie istnieje bez kapitału społecznego (wspólnych wartości i wzajemnego zaufania).

Dialog społeczny

Dialog społeczny określić można jako relacje między partnerami społecznymi, wyrażające się w mechanizmach:
konsultacji,
rokowań (negocjacji),
zawierania porozumień,
rozwiązywania sporów zbiorowych metodami pokojowymi (mediacja, koncyliacja), bądź też przez stosowanie legalnych środków wzajemnej presji (strajk, lokaut).

Dialog społeczny

Dialog społeczny oraz jego podstawowe zasady i formy instytucjonalne spełniają istotną rolę w przebiegu złożonych procesów przebudowy systemowej jako doniosły czynnik zapobiegania, łagodzenia i likwidowania sporów wynikających z nieuchronnej konfrontacji różnych – często skrajnie rozbieżnych- interesów.

Teorie życia społecznego

Teorie życia społecznego to trzy klasyczne teorie, których używamy do opisu życia społecznego. Są to: *teoria funkcjonalna*, *teoria konfliktu* oraz *teoria wymiany*. Warto przy tym pamiętać, że zdaniem wielu badaczy, społeczeństwa nie da się opisać tylko wedle jednej z tych teorii. Można te opisy traktować jako w pewien sposób komplementarne, ukazujące odmienne aspekty tego samego społeczeństwa.

Teoria funkcjonalna

Prekursorami tej teorii byli Włoch Vilfredo Pareto i polsko-amerykański socjolog Florian Znaniecki, a najwybitniejszymi przedstawicielami Amerykanie Talcott Parsons i Robert Merton oraz Niemiec Niklas Luhmann.

Założenia funkcjonalizmu

- społeczeństwo jest systemem składającym się z wzajemnie powiązanych części, z których każda pełni określoną funkcję w tym systemie (stąd nazwa "funkcjonalizm")
- system społeczny jest w stanie dynamicznej równowagi
- istniejące wewnątrz systemu napięcia mogą się utrzymywać nawet przez dłuższy czas, ale są one rozwiązywane

Założenia funkcjonalizmu - c.d.

- system ten ulega zmianom, ale w sposób stopniowy i ewolucyjny, największym zmianom ulegają społeczne makrostruktury, podczas gdy mikrostruktury społeczne i kulturowe pozostają zasadniczo niezmienione
    - cechą charakterystyczną tego systemu jest występowanie zróżnicowanych ról i pozycji społecznych, związanych ze zróżnicowanymi prawami i obowiązkami, oraz istnienie wspólnych norm i wartości. Aby system ten mógł trwać, muszą być spełnione następujące warunki: musi być zdolny do adaptacji, osiągnięcia celów, integracji i utrzymywania wzorców działania
  - system społeczny dąży do zachowania ładu, czyli prawidłowego funkcjonowania, tworzy więc pewną hierarchię.
-
-

Teoria konfliktu

(łac. conflictus - zdarzenie) - jeden z podstawowych paradygmatów w socjologii, konkurujący przede wszystkim z funkcjonalizmem.

Właściwie nie jest to jedna spójna teoria, lecz zbiór podejść teoretycznych, które eksponowały pomijany często w analizach funkcjonalistów konflikt społeczny.

Geneza teorii konfliktowych wywodzi się w głównej mierze z opracowań teoretycznych Karola Marksa i Maxa Webera i Georga Simmla.

Teoria konfliktu Karola Marksa

Konflikt interesów między zbiorowościami jest silniejszy wówczas, gdy zwiększają się nierówności w dostępie do dóbr.

Wraz ze wzrostem świadomości nierównego rozdziału dóbr zbiorowości podporządkowane będą wyraźniej kwestionowały taki porządek społeczny.

Wraz ze wzrostem polaryzacji społecznej zwiększa się siła konfliktu, który wybucha w wyniku istnienia nierówności.

Wraz ze wzrostem siły konfliktu następuje większa zmiana struktury społecznej w efekcie czego rzadkie dobra stają się dostępne dla ogółu.

Konflikt wg Maxa Webera

Zbiorowości zdominowane prędyj będą wchodzić w konflikt ze zbiorowościami dominującymi, jeśli odmówią im legitymizacji władzy. Prawdopodobieństwo konfliktu między zbiorowościami dominującymi i zdominowanymi jest większe wówczas, gdy na czele zbiorowości podporządkowanych staną przywódcy charyzmatyczni.

Teoria konfliktu Georga Simmla

Gwałtowność konfliktu wzrasta w sytuacji, gdy strony konfliktu są solidarne w działaniach konfliktowych wobec swoich przeciwników oraz ich członkowie postrzegają jako konflikt wartości, a więc konflikt dotyczący całej zbiorowości, a nie tylko własnych interesów.

Teoria wymiany Georga Homansa

Każda interakcja, relacja pomiędzy stronami (jednostkami, grupami, systemami) ma charakter transakcyjny - coś za coś.

Teoria wymiany

Jeżeli bowiem człowiek podejmuje jakiegokolwiek działanie, to **ZAWSZE** robi to z perspektywą korzyści (jakkolwiek rozumianej) dla siebie lub swoich najbliższych. Bywa tak, że owa korzyść ma charakter niematerialny (szacunek od innych, posłuszeństwo, uznanie, satysfakcja wzmacniająca motywację, itp)

Teoria wymiany

najmniejsze elementy, na które można rozłożyć życie społeczne to interakcje, polegające na wzajemnej wymianie nagród i kar pomiędzy uczestniczącymi w relacji stronami.

Twierdzenie o racjonalności Homansa

jednostka z dwóch alternatywnych działań wybierze te, które daje jej największe prawdopodobieństwo osiągnięcia większej korzyści

Twierdzenie o agresji Homansa

frustracji-agresji: jeżeli działanie jednostki nie doprowadza do otrzymania nagrody lub jednostka otrzymała karę, której się nie spodziewała, zareaguje gniewem, a w gniewie rezultaty zachowania agresywnego będą miały wartości wynagradzające.

Interakcja społeczna

wzajemne oddziaływanie na siebie jednostek społecznych, najczęściej przy użyciu języka i innych kodów kulturowych

Interakcyjny model społeczeństwa

Model ten pojawił się pod koniec XIX wieku i tłumaczył on istnienie społeczeństwa nie jako tworu, który jest wynikiem wrodzonych atrybutów jednostek, ale jako byt, który istnieje dzięki wzajemnym oddziaływaniom jednostek

Interakcje wg Stanisława Miki

niemal zawsze, kiedy spotykamy się z innymi ludźmi, wchodzimy z nimi w interakcje o różnym stopniu intensywności, komplikacji i o różnym czasie ich trwania

Przykłady interakcji

zakupy – rozmowa klienta ze sprzedawcą
egzamin ustny
uzgadnianie między kolegami wyjścia na film do kina
rozmowa towarzyska

Interakcjonizm symboliczny

teoria socjologiczna, wg której kluczowym mechanizmem kształtowania się struktur społecznych jest ciągła wymiana i ewolucja znaczeń symboli, odbywająca się w trakcie wszelkich procesów oddziaływań zachodzących między ludźmi.

Założenia interakcjonizmu Herberta Blumera

- 1) ludzie działają na bazie znaczeń, jakie mają dla nich rzeczy;
- 2) znaczenia pochodzą z interakcji;
- 3) znaczenia są modyfikowane przez ich interpretacje, dokonywane przez ludzi w aktualnych sytuacjach.

Empatia – podstawą dialogu społecznego

Empatia (gr. empáttheia "cierpienie") – w psychologii zdolność odczuwania stanów psychicznych innych istot (empatia emocjonalna), umiejętność przyjęcia ich sposobu myślenia, spojrzenia z ich perspektywy na rzeczywistość (empatia poznawcza).

Empatia – podstawa dialogu społecznego

Empatia jest podstawową cechą umożliwiającą prawidłowy dialog zarówno na płaszczyźnie interpersonalnej jak i ogólnospołecznej. Brak empatii u spierających się oponentów powoduje polaryzację stanowisk oraz ich zaostrzenie do stopnia uniemożliwiającego rozwiązanie konfliktu w sposób inny niż siłowy.

Osoby empatyczne

Osoby empatyczne dzięki znakomitemu wczuciu się w sytuację i psychikę innych stron mają zdolność rozwiązywania konfliktów, w związku z czym często pełnią rolę mediatorów.

Osoby nieempatyczne

Osoby pozbawione zdolności do empatii są bardzo agresywne, o silnej osobowości, narzucające swą wolę i wizję świata, nie znoszące sprzeciwu, nie uznające argumentów innych stron, nie dopuszczające do swojej świadomości możliwości własnej pomyłki lub błędu, wysoce konfliktowe, bezkompromisowe.

Techniki sprzedaży w dialogu społecznym

1. Pierwsze wrażenie
2. Wzbudzenie zainteresowania
3. Prezentacja rozwiązania
4. Radzenie sobie z obiekcjami
5. Stosowanie ilustracji
6. Działanie na podświadomość

Pierwsze wrażenie

Masz 30 s.

– pierwsze wrażenie robisz tylko raz

- wygląd zewn. - schludny, dostosowany do odbiorców
- sposób zachowania – pewny siebie, zaangażowany
- sposób wypowiedzi – miły, zrozumiały, komunikatywny

Wzbudzenie zainteresowania

Przełamywanie tzw. „pierwszych lodów” – rozmowa na tematy neutralne

Prezentacja rozwiązania

Językiem zrozumiałym dla odbiorcy ukazanie rozwiązania problemu jako korzystnego lub mniejszego zła dla drugiej strony dialogu

Radzenie sobie z obiekcjami

- wysłuchanie do końca
- potwierdzenie zrozumienia
- odpowiedzenie na obiekcje
- sprawdzenie przełamania obiekcji
- podsumowanie i wnioski

Stosowanie ilustracji

Ilustracja warta jest 100 słów

Wpływanie na podświadomość

Przejście ze strefy tzw. społecznej
w strefę tzw. intymną

